

KAPOCS

ZALA MEGYE EGYESÜLETEINEK

ÉS MŰVELŐDÉSI OTTHONAINAK TÁJÉKOZTATÓJA

OKT.
23.

FORRADÁLMUNK,
KÖZTÁRSASÁGUNK
ÜNNEPÉRE

Tisztelt Olvasónk!

Kedves Kollégánk!

A Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ a KAPOCS különszámával segíteni szeretné Önöket abban, hogy településükön, közösségeikben méltón ünnepelhessék meg október 23-át, Forradalmunk ünnepét.

Még fiatal ez az ünnep. Tavaly volt először lehetőségünk, hogy az 56-os Forradalomról hivatalosan megemlékezzünk.

Egy éve október 23-án történt a Magyar Köztársaság kikiáltása is, így kettős az ünnep.

Kiadványunkban szépprózát, verseket, a korabeli megyei sajtóból vett szemelvényeket és irodalomajánlatot találunk, melyek felhasználhatók a műsor összeállításánál.

Javasoljuk lakóhelyük 56-os történéseinek feldolgozását, bemutatását.

Keressenek meg volt Nemzetőröket, Forradalmi bizottsági, - munkástanácsi tagokat!

Kutassanak fel fotókat, korabeli dokumentumokat, újságokat kis emlékkiállításához.

Meghitt, bensőséges ünnepet kíván a szerkesztő:

Kiss Ferenc

GÖNCZ ÁRPÁD

1956

/részlet/

...Ami Magyarországon 1948 és 1956 közt, majd a forradalom leverése után lejátszódott, az a köztudatban - kimondatlanul bár és árnyalatlanul - import-hazugságokra épült import-terrorként rögzült. Nem csoda hát, ha a forradalom nyitánya alkalmából, az egyetemisták október 23-i fegyelmezett tömegtüntetésén, amire a lengyelországi megmozdulások iránt érzett rokonszenv kifejezése adott okot, a piros-fehér-zöld nemzeti lobogókból kivágták az ősi magyar cimert helyébe odakerült sztálini cimert, így vált a forradalom jelképévé mindmáig - s most már valószínűleg egyszer s mindenkorra - a kerek luk "diszította" lobogó. Ugyanaznap késő délután ugyanez a százezres tömeg a Parlament előtt már Nagy Imre miniszterelnökségét követelte. Azét a kommunista vezetőét, aki első ízben törte meg a hazug szavak rémuralmát. Nagy Imre, a fegyelmezett pártember, két óra hosszat váratta a tömeget, s e két óra elég volt, hogy az események irányítása talán végérvényesen, de mindenestre napokra kicsusszék kezéből; koraeste a megdühödött pestiek a városon ezrek sorfala közt végigdübörgő magyar páncélosrezd tankjainak segítségével /a katonák fülében ott cseng a "ne lőjete az édesanyatokra, ne lőjete a magyarokra!", ami utcáról-utcára kíséri őket/, ledöntik a hatalmas Sztálin-szobrot, amire válaszként Gerő Ernő, a párt Jugoszláviából épp akkor hazaérkező főtitkára - a spanyol polgárháború gyilkos Pedrója - fasiszta csőcseléknek bélyegzi a tüntetőket. Olaj a tüzre. A reakció jellemző: a tömeg, a katonától, rendőroktól szerzett puskákkal a hazug szavak forrásának érzett rádió és központi pártlap épületét ostromolja meg. A rádió adótornya vidéken van, szükségstúdiója a Parlamentben - a védők és támadók részéről egyaránt véres áldozatot követelő spontán tömeg-megmozdulás - gyakorlatilag - teljesen értelmetlen. De másnapra megszüli a szovjet katonai beavatkozást és statáriumot; Nagy Imre ugyan miniszterelnök, de a tényleges hatalom Gerő Ernő kezében marad. Tényleges hatalom?

Október 24-én, a forradalom másodnapján vidéken is, Budapesten is megalakul az első munkástanács - a valóságos szovjethatalom jellemző szervezete. A szovjet tankokat tömeg veszi körül, a forradalmat először látott szovjet kiskatonáknak lelkesen magyarázzák, hogy voltaképpen miénk a tanui - a tankokra magyar zászlót tűznek, oldalukra krétával magyar cimert rajzolnak. Aztán a páncélosok megkapják a tűzparancsot, s a felkelők itt is, ott is felveszik a harcot. A rádió - a Parlament pincéjében lévő stúdióból - óránként "betiltja" a forradalmat. Kér, könyörög, panaszkodik, magyarázkodik, fenyegetődzik, csábit - így nem lesz vasárnapi focimeccs! -, de eddigre az utca követ már vagy kétszázötven ember vére festi.

Október 25-én a Földművelődésügyi Minisztérium tetejéről közébe lőnek a fegyvertelen tüntetőknek - a halottak száma hivatalosan száz körül van -, de akik este a köztemetőben leszámolják a máglyába rakott holttesteket, nyolcszázhuszat számolnak, és ebben még nincsenek benn azok a sebesültek, akik kórházakban a rákövetkező napok veszteséglistáját szaporítják.

Október 26-án kitör az országos sztrájk, a harcok áttérjednek a vidéki városokra; országszerte újabb munkástanácsok és forradalmi bizottságok alakulnak. Egy nyugat-magyarországi kisvárosban, Mosonmagyaróváron, közébe lőnek a tüntetőknek - újabb száz ártatlan áldozat. A statárium nem, hogy sikertelen, de ront a helyzeten: ezt fölismerve kora délutánra a "rendfenntartó erők" Budapesten leszögeznek, hogy "elég a vérontásból", s a "fasiszta bandák könyörtelen felszámolása" immár "testvérharccá" lényegül át. Nemzeti kormány alakul Nagy Imre elnökletével.

Huszonhetedikén közzéteszik az új kormány névsorát: hiteltelen és hirhedt sztálinisták és hiteles szavú politikusok keveréke. Budapesten elhallgatnak a fegyverek - hivatalos szóhasználat szerint "A Budapesten garázdálkodó /immár nem fasiszta! / csoportok ereje megtört". E "garázdák" tulnyomó többsége munkásfiatal: három nap múlva belőlük alakul meg a forradalom rendjét és tisztaságát s a kato-

nákkal és rendőrökkel együtt őrző Nemzetőrség. Kölyökhősök - a pesti humor kedvencei. "Miért nem szállta meg a Szovjetunió a Rómer Flóris utcát? Mert az egyik végén egy általános iskola, a másikon egy óvoda van." "Néni kérem, kilőhetek az ablakon?" "Kilőhetsz, öcsi, de mielőtt bemegy a szobába, töröld meg szépen a lábadat." Két srác beszélget: "Te hol szolgálatsz?" "A nehéztüzérségnél". "Ne mondd! Hol szereztetek ötliteres üveget?" /Gyengéd célzás a Molotov-koktéltre./ A szakszervezetek Országos Tanácsa kinyilvánítja: "Megvalósult a munkásosztály kívánsága, az üzemeket a munkástanácsok fogják vezetni. Ez betetőzése a gyárak népi tulajdonba vételének"

Huszonnyolcadikán megvalósul a legnyomatékosabb követelés, az elhuzódó harc oka és megszüntének előfeltétele: Nagy Imre bejelenti a szovjet csapatok haladéktalan kivonását Budapestről s az ÁVH - a gyűlölt magyar államvédelmi hatóság felosztatását. ...

Huszonkilencedike: Nagy Imre kormánya a pártközpontból a Parlament épületébe költözik át. Kezdetét veszi a szovjet csapatok kivonulása Budapestről. Ömlik faluról az élelmiszer a budapesti kórházakba, üzemekbe, ingyen.

Harmincadika: A szovjet csapatok hajnalra elhagyják Budapest területét. Acélgyűrűt vonnak a város köré. Az ÁVH kinzókamrái után kutató hisztérikus tömeg megostromolja a budapesti pártbizottság székházát: huszonnégy halott, közöttük Mező Imre, Nagy Imre elvbarátja. Nagy Imre új kormánya eltörli a kötelező mezőgazdasági termény-beszolgáltatást. Újjáalakulnak az 1948-ban megszünt kormánykoalíció felszámolt pártjai.

Harmincegyedik: ... A szovjet kormány nyilatkozik; kész tárgyalásokba bocsátkozni a Magyar Népköztársaság és a Varsói Szerződésben résztvevő más országok kormányaival a Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok kérdéséről. Budapestre külföldről-belföldről árad a segítség - vér, gyógyszer, kötszer, élelem, ablaküveg. Kezdetét veszi a városi közlekedés helyreállítása.

November elseje: Nagy Imre átveszi a külügyminiszteri tisztet, s közli Andropovval, a Szovjetunió budapesti nagykövetével, hogy hiteles értesülések szerint újabb csapatok vonulnak be Magyarországra. Követeli ezek azonnali kivonását. Tudtára adja, hogy kormányának szándékában áll fölmondania a Varsói Szerződést, ki nyilvánítania az ország semlegességét s ennek védelmében, a négy nagyhatalom támogatását kérve, az ENSZ-hez fordulnia.

Másodika: az összetűzések az egész országban megszűnnek. Megindul a megújult kommunista párt - a Magyar Szocialista Munkáspárt - szervezése.

...A magyar kormány kijelöli a szovjet csapatok kivonásáról tárgyaló küldöttséget, s azonnali tárgyalásokat javasol a szovjet kormánynak a Varsói Szerződés felmondásával kapcsolatos kérdésekről, ugyanezen kérdés katonai oldaláról, s egyben tiltakozik a szovjet hadmozdulatok ellen. Kéri az ENSZ-től a magyar semlegesség elismerését, s hogy utasítsa a Biztonsági Tanácsot, hogy az kötelezze a magyar és szovjet kormányt a tárgyalások azonnali megkezdésére. Hruscsov és Malenkov ez idő alatt Bukarestben tárgyal a román, bolgár, csehszlovák vezetőkkel a magyarországi megszállás előkészítéséről, majd Brioniba repül, s megszerzi Tito hozzájárulását is a már javában folyó katonai beavatkozáshoz. Az ENSZ harmadikára tüzi ki a magyar kérdés megtárgyalását.

Harmadika: Nagy Imre új kormányt alakít, amelyben a volt koalíciós pártok is miniszterekkel képviseltetik magukat. A két nagy budapesti munkáskerület nevében a Csepeli Munkástanács és az Újpesti Forradalmi Bizottság a sztrájk megszüntetése mellett dönt. A kormány katonai küldöttsége megkezdí tárgyalásait a Magyarországi Szovjet Haderők főparancsnokságán. Szerov tábornok - a KGB vezetője - tárgyalás közben letartóztatja a magyar kormány tárgyaló-küldötteit. Az ENSZ Biztonsági Tanácsában a szovjet küldött cáfolja, hogy újabb szovjet fegyveres erők léptek volna Magyarország területére.

Negyedik: ...Hajnali négykor megindul Budapest ellen a szovjet csapatok általános támadása. 5.20-kor Nagy Imre rádiószózatban jelenti be az ország népének a szovjet inváziót. A dél-magyarországi Szolnok rádióadója közli a Kádár-kormány megalakulását.

Ötödike: a magát Forradalmi Munkás-paraszt Kormánynak elnevező Kádár-kormány felhívásban kér segítséget a szocialista országok kormányaitól ... a rend helyreállítására.

Hatodika: kijárási tilalom: a harcoknak Budapesten aznap százhatvan magyar halottja van. Bibó István kidolgozza a magyar kérdés kompromisszumos megoldásának tervezetét.

Hetedike: Budapestre érkezik a Kádár-kormány. A Forradalmi Bizottságokat megfosztják intézkedési joguktól. Dél-Budapest fölött négy szovjet repülőgépet lőnek le a felkelők. Az ujságírók sztrájkba lépnek.

Nyolcadika: sorra alakulnak az új munkástanácsok.

Kilencedike: újabb száztíz halott.

A forradalom első - véres - szakasza lassan véget ér. A szovjet hadsereg pár napos, óramű-pontossággal végrehajtott hadművelettel, kétségbeesett, de értelem-szerűen szervezetlen és erőtlen ellenállással szemben, leverte a magyar forradalmat...

KARINTHY FERENC
BUDAPESTI ŐSZ
/részletek/

Az Astoria előtt nyitott szovjet tankokat vett körül a tömeg. Idősebbek és fiatalok, diákok, lányok, s összevissza, mind egyszerre beszélve és hadonászva, magyarul és oroszul győzködtek a harckocsizókat. Azok nem sokat érthettek a hangzavarból, parancsnokuk, szép szál, tagbaszakadt férfi, homlokába lógó hajfürttel, mellén kitüntetés, a karjával jelezte, hogy tolmácsot kér, úgy közöljék vele, mit akarnak. Némi tanakodás után egy magas, szőke, nadrágos és sárga sportszvetteres leányt toltak föl, elég jól tudott oroszul. Ő aztán sorra lefordította, amit odakiabáltak:

- Mit kerestek itt? Mért jöttetek, ki hívott?
- Menjetek haza!
- Mi nem bántunk benneteket, ti is hagyjatok minket!
- Nektek is van családotok, gyereketek, otthonotok. Szerencsés utat!

A tiszt újra fölemelte kezét, de percekig eltartott, míg a sokaságot le lehetett csöndesíteni. A lány fordította a szavait, harsányan, hogy távolabb is meghallják.

- Azt mondja, őket avval küldték ide: Budapesten ellenforradalmi lázadás van, fasiszta bandák garázdálkodnak.

Méltatlankodó zugás támadt. A tolmácsnő, mintegy a saját válaszáként, fölmutatta kis, piros párttagsági könyvét, majd így folytatta.

- Ezek békés, fegyvertelen emberek!

Nekem ugyan most is zsebemben a revolver, melyet Burjántól kaptam, ám azért Olgával együtt lelkesen helyeseltünk. A parancsnok halkan tárgyalt valamit társaival, aztán a lány utján kijelentette:

- Ne féljetek, a népre nem lövünk.

Hatalmas éljenzés fogadta, többen felkapaszkodtak a páncélosokra. Olga, aki egészen közel furakodott, szinte fölmászott, segítették is, harisnyás combja kivillant a szoknya alól. Megölelte a tisztet, kokárdát tűzött a mellére, sejtelenem sincs, honnét kerítette. Erre megint kitört az üdvívalgás, hurrázás, az ágyucsőbe nemzetiszínű zászlót dugtak, melyből ki volt vágva a régi címer, a katonák leugráltak, összekeveredtek a magyarokkal, némelyik honvédségi sapkát tett föl, vagy piros-fehér-zöld szalagot. Olga a tank tetején énekelni kezdte a Himnusz, mindenki átvette, a pesti utcáról fölszállt a magasba, az emberek könnyeztek, idegenek csókolóztak...

A Joszif Sztálin típusu óriás acélszörny feldübörgött, láncotalpa csikorogva megmozdult. Ujjongva fogták közre, már szinte ellepték, trikolórral lobogózták fel. Az utcákon sokan voltak, az élelmiszerboltoknál hosszú sorok várakoztak,

részben ezek is csatlakoztak. Arrább a könyvesboltot feltörték, dobálták ki a járdára a köteteket, Lenint, a párttörténetet és más ideológiai munkákat, regényeket is, Solohovot, Gorkijt, még Tolsztojt, Csehovot, Gogolt is, válogatás nélkül, halomba rakták, meggyújtották, hejehujázva ugráltak körül. Egy micisap-kás alak jókora csomó Rákosi-képet hozott ki, diadallal szórták szét a tűz fölött, tapostak rajta, indiántáncot jártak...

Az emberfolyam kisebb ágakra szakadozva ömlött be a szűkebb keresztutcákon át a Szabadság térre, majd onnan a Parlamenthez. Más irányokból, a Nyugattól, Margit híd felől is jöttek, a hatalmas térség hamar megtelt. Az Országház falánál ugyancsak orosz tankok sorakoztak. Egy szovjet kapitány széttárt karral szaladt ki, hogy megállítsa az épülethez közeledőket. A hátul levők azonban előrenyomták a tömeget, azok mögött további csoportok érkeztek be, így az egész eleven massa meglódult, s a tisztet körülfogták, kinyújtott kezét szorongatták, amaz pedig, nem észlelve agresszív szándékot, hagyta, viszonzta, nevetett, erre a vállukra emelték...

...s újra a jelszavakat kiáltozták, ütemesen.

- Éljenek a szovjet katonák!
- Vesszen Gerő!
- Lássuk Nagy Imrét! Hol van Nagy Imre?

Ekkor egy magyar államvédelmi tiszt a kaputól mikrofonon szólt le a térre:

- Emberek, oszoljanak szét! Nincs itt semmi keresnivalójuk. A gyülekezési és felvonulási tilalom érvényben van, hallhatták a rádióban. - Szavait elégedetlen morgás, füttyülés fogadta, de folytatta. - Mit akarnak? Az Országházat megtámadni? Elment maguknak a józan eszük?

Erre már düh és felháborodás válaszolt. Szidalmazták, az öklüket rázták feléje.

- Csibész! Ez mer beszélni?
- Vesszen az Ávó!
- Le velük!
- Engedjétek ki az ártatlan foglyokat!

Zajlott és hullámozott a sokadalom, még a Kossuth- és Rákóczi-szoborra is felkapaszkodtak, zászlókat lengettek. A tulsó oldalon, a harckocsik fedezékében egy magyar dzsip hajtott a főbejáratához, tányérsapkásokkal, majd kisvártatva megfordult, s amerről jött, elszáguldott, fel a híd irányába.

Egyszer csak pokoli láрма támadt. Ropogás vagy recsegés vagy talán mennydörögés, a meglepett ijedségben hamarjában megállapíthatatlan, micsoda és honnan. Az egész tér megbolydult, orditozás, futkosás, sikoltozás, sokan hasra vetették magukat. Csak néhány pillanat múlva jöttem rá, hogy fölülről hangzik, és lövések, géppuskákból vagy golyószóróból. Pánik tört ki, férfiak, nők, gyerekek egymást lökdösve és taposva menekültek a nyílt területéről. A Parlament zegzugosan tagolt falaihoz rohantak, szemben a Földművelésügyi Minisztérium árkádjai alá. Némelyek a szovjet tankok mögé bujtak. Azok viszonzták a tüzet, föl a magasba céloztak ágyúikkal, vastag durrogással szólva bele a zenében...

- Az ávósok ott csücsülnek, fönna a háztetőn. Tisztán belövik az egész terepet.
- Gyilkos brigantik!
- Honnét tudja, hogy ávósok?
- Akkor kicsodák? És hogyan kerülnének oda?
- Mért harcolnának az ávósok az oroszokkal? Lehet valami provokáció is.
- Ki provokálna és miért?
- Még védi őket? Talán maga is közéjük tartozik?
- Piszkos ávós!
- Lökjétek ki elébük! Hadd durrantsák le a drága bajtársai!

Amilyen váratlanul robbant ki az öldöklő harc, úgy fejeződött be. Még lapultunk öt-hat percig, hogy mi lesz, de most már elhallgattak, úgy tetszik, végképp. A Lánchíd felől fehér mentőkocsi szirénázott.

Hol lehet Olga? Egyáltalán, életben van még? A jelen zürzavarban teljességgel kiszámíthatatlan, hogy kit találtak el, ki uszta meg. Merre keressem? Csaknem reménytelen ebben a kavarodásban, a sok ezer ember között föllelni, hiszen azt

se tudni, mikor kezdik rá újból. Így hát, amint kihasználva a nyugalmasabb helyzetet, néhányan óvatosan elszállingóztak mellőlem a faltól, én is a Duna felé loholtam, hogy lejussak az alsó rakpartra, behuzott fejjel és meggörnyedve, akár a filmekben, hiradókbán a tüntetők, menekülők. Annyit azért eközben is látnom kellett, hogy a teret, a gyepesített részt is mozdulatlan tetemek borítják. Nem számoltam meg, föl se becsülhettem, mennyi, kettőt azonban jól felismertem. A tetőre visszatüzelő orosz katonát, most a harckocsija mögött feküdt, szájában még ott a kialudt cigaretta. Előttem pedig, majdnem belébotlottam, azt a szőke, nadrágos, fiatal leányt, aki az Astoriánál tolmácsolt, sárga pulóvere lucskos a vértől.

SIMONFFY ANDRÁS
A FORRADALOM NAPJAI
/részletek/

Nagy és megdöbbenően szép látvány volt, amikor a ködös októberi estén három darukocsi nekirugaszkodott, és a sokezres tömeg lélegzetviassafojtott figyelme mellett ledöntötte a tizenkét éves idegen zsarnokság jelképét, a budapesti Sztálin-szobrot.

A kép a szivembe vésődött, tisztán emlékszem rá: a drótkötelek pattanásig feszültek, s a hatalmas szobortest lassan dőlni kezdett előre... lassan, nehézkesen, mintha maga sem hinné, hogy most porba hull, ő, a fél világ évtizedeken át rettegett zsarnoka. A kötél feszült, a nyolcméteres bronztest elvált talapzatától, s a fényképezőgépek kísértetiesen fehér magnéziumfényének villogása közben tompa dübbenéssel földre hullt.

A tömeg megrohanta a ledőlt szobrot, és diadalittas ujjongással mászott fel rá, s köpve, rugva próbálta kitombolni azt a tengernyi keserűséget, amit tizenkét év alatt elszenvedett.

Én a pillanat varázsától megbénultan álltam Apa és Ági mellett, s valami olyan érzés szállt meg, hogy új kor kezdődik, új lapja nyílik a történelemnek, s erre a lapra ennek az egész mostani hatalomnak a bukása lesz írva. A zsarnok szobra nem dőlhetett le hiába.

Fölsodródttunk a mellvédre. Lenéztem az ujjongó tömegre, melynek végeláthatatlan sorai egy emberként kiáltottak halált zsarnokainkra: - Vesszen Rákosi! Vesszen Gerő! Ruszkik, haza!

Nem, ez a nép nem fog többé éljenezni idegen elnyomóknak!

Mégis, volt valami feszültség a levegőben, mintha mindezzel nem most ért volna véget valami, mintha nem lenne vége, hanem csak előestéje ez nagy történelmi napoknak.

Mindenki megdöbbenően nézett fel a szoborból megmaradt csizmákra, a beléjük tűzött magyar zászlókra. Sokan a szemüket törölgették - nem hitték, hogy ez lehetséges. A fejüket csóválták, de az örömtől könnyezett a szemük...

Aztán mi is megindultunk a Rádióhoz.

A robogó teherautókon diákok, munkások kiabáltak fellelkesedve:

- Vesszen Rákosi! Vesszen Gerő! Ruszkik, haza!

A városban gyorsan terjedt a hír: ledőlt a Sztálin-szobor! Akik hallották, ujjongtak, de aztán megcsóválták a fejüket. Ez olyan hír, hogy talán nem is igaz. De azért mosolyogva mentek tovább, s a következő sarkon már ők ujságolták tovább a hallottakat.

A Nagyköruton megdöbbenő látvány tárult a szemünk elé: a villamossíneken egy meggyújtott teherautó lángolt. A kockakövek felszedve heverték a sínek között. Csodálkozó szemekkel bámultunk a lángoló autóra, s engem valami szorongás fogott el: délután ilyesmire nem is gondoltunk, nem ezt akartuk mi délelőtt, amikor fellelkesítve Budapestet, kivágattuk az idegen cimert a zászlókból.... Ha így folytatódik, akkor csakhamar megszólalhatnak a fegyverek is...

És meg is szólaltak. A Bródy Sándor utcába futó három kis utcából puskalövések

és géppisztoly-sorozatok hangzottak fel. Emberek estek össze sebesülten, mentők jöttek szirénázva. Apa idegesen megragadta a kezünk, átszökellettünk a körut túloldalára, a fegyverek ropogtak tovább. Új és új teherautók érkeztek munkásokkal. FEGYVERT AKARUNK! kiáltozták. Egy állami kocsiból kidobták a benne ülőt. Fel akartak borítani egy odaérkező ÁVH-s teherautót. A géppisztolytűz kerepelt tovább; a teherautó a felszedett macskakövek között ugrálva gyors vágásban menekült. Egy másik teherautóról téglákat dobáltak le, sebesültek jajgattak: "Magyarok, ide!" A fegyverzaj nem szűnt.

Apa egy kapualjba rántott be minket. Ott már feküdt egy halott...

Az ÁVH még kezében tartotta a Rádió épületét.

A harc most az épületben folyhatott, el lehetett jutni egészen a Bródy Sándor utcai kapuig. Oldalt, a Múzeum háta mögött, ahol az a kis palota van, arra értünk oda, hogy kint felejtettek két kékpárolis ÁVH-s sorkatonát. Ijedten és szorosan markolázták a fegyverüket, amit el akartak szedni tőlük. Azok is féltek, akik rángatták a fegyvert, azok is, akik markolták, hogy el ne vegyék.

- Gyerekek ezek - mondta valaki. - Ők nem tehetnek semmiről. Sorkatonák!

Végre jött egy nagy darab civil, az nem rángatta a fegyverüket, csak egészen közelről és halkán az arcukba beszélt: - Adjátok oda szépen, és tünjetek el. Szerezzetek civil ruhát, és nyomás haza, a falutokba. Onnan ki se dugjátok az orrotokat.

Ezt elmondta többször is.

- Elkisérlek benneteket, szerzünk civil ruhát, rendben?

Erre végre elengedték a fegyvereket. A nagy darab férfi elkísérte őket, beléjük karolt. Félrelökdöste azokat, akik odarohantak hőzöngeni.

Mire visszanéztem, a fegyverekkel már eltűntek. Apa valami rosszat érezhetett, mert terelgetni kezdett bennünket vissza, a kiskörut felé. Még nem értük el sarkot, amikor magyar tankok érkeztek, magasra tűzött magyar zászlókkal. A harckocsikon a katonák mellett diákok éljeneztek...

Másnap reggel ágyudörgésre bérédtünk: hivatalosan is megérkeztek a szovjet csapatok. Igen, erről a lehetőségről volt szó este is, Apa hosszan politizált aztán, hogy Sztálin Atyánk korszakának vége, ha a szovjet hadsereg meg is jelenik Budapesten, csak a kedélyeket akarja majd lecsillapítani, de beavatkozni nem fog. Hogy ez így volt már Berlinben is 1953-ban, felvonultak, de nem lőttek, világbotrány lett volna belőle.

Most aztán láthattuk az utcai balkonról: Pest felett nyomjelző lövedékek, füstgomolyagok, csatazaj. Anya a közértnél állt sorba, mi pedig pletykákat és igaz történeteket hallgattunk a buszmegállónál ácsorogva. Kérdegettük a város felől jövőket, hogy mi hír odaát, Pesten. Mindenki gyászos történeteket mesélt. Újságolták, hogy a Kálvin téren belélőttek egy házba, hogy a Rádiónál véres harc folyik, hogy az Astoriánál öldökölnek, kikergették a szállóvendégeket, ott a parancsnokság. Sok a halott. Az oroszok nehéztűzérséggel akarnak a felkelők ellen harcolni, nekik viszont legfeljebb puskájuk van.

Apa délután bemerészkedett a városba.

A Nemzeti Múzeumig jutott, amely kigyulladt. Sokak szerint a képtár égett, mások szerint az Afrika-kiállítás. Telefonált a tüzoltóknak, de már késő volt.

ILLYÉS GYULA
EGY MONDAT A ZSARNOKSÁGRÓL
/részlet/

Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van
nemcsak a puszkacsőben,
nemcsak a börtönökben,

nemcsak a vallató szobákban,
nemcsak az éjszakában
kiáltó ór.szárában,
ott zsarnokság van

nemcsak a füst-sötéten
lobogó vádbeszédben,
beismerésben,
rabok fal morse-jében,

nemcsak a bíró hüvös
ítéletében: bünsös!
ott zsarnokság van
nemcsak a katonásan

pattogtatott "vigyázz"-ban,
"tüz"-ben, a dobolásban,
s abban, ahogy a hullát
gödörbe huzzák,

.
. .
.

hol zsarnokság van,
mindenki szem a láncban;
belőled bűzlik, árad,
magad is zsarnokság vagy:

vakondként napsütésben,
így járunk vaksötétben,
s feszengünk kamarában,
akár a Szaharában;

mert ahol zsarnokság van,
minden hiában,
a dal is, az ilyen hü,
akármilyen mű,

mert ott áll
eleve sirodnál,
ő mondja meg, ki voltál,
porod is neki szolgál.

TAMÁSI LAJOS
PIROS A VÉR A PESTI UTCÁN
/részlet/

Megyünk, valami láthatatlan
áramlás szívünket befutja,
akadozva száll még az ének,
de már mienk a pesti utca.

Nincs más teendő: ez maradt,
csak ez maradt már menedékül,
valami szálló ragyogás kél,
valami szent lobogás készül.

Zászlóink föl, ujjongva csapnak,
kiborulnak a széles utra,
selyem-színei kidagadnak:
ismét mienk a pesti utca!

.
. .
.

Ismét mienk a bátor ének,
parancsolatlan tiszta szívvel,
s a fegyverek szemünkbe néznek:
kire lövetsz, belügyminiszter?

Piros a vér a pesti utcán,
munkások, ifjak vére ez,
piros a vér a pesti utcán,
belügyminiszter, kit lövetsz?

Kire lövettek összebujva?
ti, megbukott miniszterek?
Sem az ÁVH, sem a tankok
titeket meg nem mentenek.

KÉPES GÉZA
TANK-PARÁDÉ

Ezt hallod éjszaka is, ezt hallod egész nap:
zugnak, dübörögnek a tankok,
előre szegzett ágyukkal,
kétoldalt szegzett géppuskákkal
vonulnak, vonulnak -
Megsüketitnek bennünket, kirázzák agyunkat,
de ez a szakadatlan szörnyű zugás
nem rémit, legfeljebb felbőszít vagy untat.
Tank-parádé - mondják keserűen a járókelők
- még szerencse, hogy nem tengerparton élünk,
különben flotta-parádében lenne részünk...
"Fasiszta felkelés" ... "Ellenforradalom" -
ezt dadogja az árnyékkormány s a megszálló hatalom.
De a mi fülünkbe ezt a szót dübörgik a tankok:

F o r r a d a l o m

Felkelt ez a nép, mert élni akart:
letépte szeméről a kötést,
szívéről a jégbilincset
s leverte lábáról a béklyót,
mit ráraktak a gyarmatosítók,
hogy legelesszen békén,
míg ők elisszák tejét s lenyirják a gyapját..
A hernyótalpak fővárosunk kövezetét kiharapják,
de a lakosság, a nép
nem lát semmi rémületest
a mozgó acélfalakban, ágyukban, gépfegyverekben -

vonulnak a tankok,
reszketnek a házak,
de az emberek nem.

BENJÁMIN LÁSZLÓ
ELESETTEK

Láncotalpakon, egyenruhában jött a HALÁL értetek.
Szerelem, munka, remény, jó és rossz már töletek elvétetett.
De már emléketektől is veszik el a becsületet.

Élők és holtak: fosztogatónak Titeket gyaláz, aki
Ezt a szomorú országot utolsó kincseitől akarja megfosztani.
Hát jöjjön a láncotalpas Hatalom! Szivünket fossza ki!

Ágyuszó. könnyűzene bucsuztatja az elesetteket, nem sirás.
Mi lesz velünk? Már csak a sirban a szabadulás?
Nincs felelet. Csak a vér van, csak a gyász.

JOBBÁGY KÁROLY
A RÁDIÓ MELLETT

Rólunk beszélnek minden nyelven
sikong az éter és csodál,
"Dávid harcol Góliát ellen,"

Népmilliók aggódva nézik,
hányan indulnak halni még?
S küldi a nép ifju vitézit.

Fiatalok, még alig éltek
s fütttyögő golyók hangja közt
támadnak neki a pribéknek.

Nem akartunk híresek lenni,
ilyen áron meg semmiképp,
hisz'bánatunk már végtelennyi,

de nekünk mindig az jutott,
hogy a világ minket csodáljon
s fiaink kapják a golyót.

Kint ágyu:szól, gyors lövés pattan
a falról Petőfi figyel,
ahogy járkálok egymagamban.

Igy járkált ő is átkozódva
"Európa újra csendes..."!
csak minket huz a sors karóba,

csak minket öl száz év után is
ugyanaz, aki hajdan ölt,
hogy hányan hullunk? -sose számít.

Mások csodálják bátorságunk
mi meg naponta meghalunk,
dzsida, s golyó veri át hátunk,

de megmutatjuk a világnak,
hogy mikor mindenki lapul,
s csak a rádiók kiabálnak,

mint akiknek már mindenképpen
minden mindegy, hát Életet
adunk Szabadságért cserébe.

És ha a Sors minket így büntet
mert, hogy türtünk tiz éven át,
felmutatjuk véres fejünket,
s tudjuk, hogy mindent megbocsát.

1956. OKTÓBER 23. ZALÁBAN A KORABELI SAJTÓ TÜKRÉBEN

Zala /az MDP Megyei Bizottsága és a Megyei Tanács Lapja/ rendkívüli kiadás október 25-én, piros-fehér, zöld keretben.

- Szalagcím alatt felhívás: "Magyarok, lobogózzatok fel a házakat, tüzzétek ki a nemzeti zászlót..."

Zala Rendkívüli kiadás: október 26. péntek.

"Rendet, fegyelmet a nép érdekében" /-szalagcím/.

Nemzeti színű zászlók alatt a zalaegerszegi dolgozók, ifjúság /cím/

"Ki tudja, hányszor és hányszor zugott végig a felbecsülhetetlenül nagyra nőtt tömeg ajkán a Kossuth nóta, Kossuth üzenet, ezer és ezer szabad torokból tört fel diadalmas erővel ezen a ködös, borús, de mégis mámorító délelőttön a dal: Éljen a magyar szabadság, éljen a haza! De nem is az a fontos, hogy hányszor énekelték a lelkes éljenzésektől kiszáradt torokkal a dalt.

Percről-percre nő a tömeg, amely halad a város utcáin, miközben jelszavakat kiabál: Jöjjön az ifjúság velünk! Éljen a magyar ifjúság! Aki magyar, tartson velünk, Gerő többé nem kell nekünk! Éljen a magyar hadsereg! Éljen a független magyar hadsereg!...

S közben csattognak a kalapácsok, pengnek a feszítővasak, omlanak a nemzeti béklyó jelképeinek, az ugynevezett Szabadságszobornak törmelékei. Szaporán cserélődnek a szerzőszámok, és gyorsan rommá kopnak e hamis eszmék szolgálatában álló építmény alapjai. Lángolnak a szívek, élednek az igaz őszinte nemzeti eszmék... E különös munkában nincs is semmi szertartás, semmi kétkedés. Népünknek, városunknak nem kell ez a szobor, és feszülnek az óriási drótkötelek, felzug a hatalmas MACH gépkocsi motorja, és dől a mélybe a sárga gigászi építmény. Ledőlt!... A déli órákban a Hamburger szobor is földre került. A nép most rombol, de holnap már építeni akar, szabadon, békésen, önállóan. Ezek feltételeinek megteremtésére szólít fel megtisztított pártunk és új magyar kormányunk minden hazáját igazán szerető dolgozót.

Felhívás:

A város ifjúságának és a MEFESZ felhívása /cím/.

"Zalaegerszeg dolgozó népéhez! Munkások, parasztok, dolgozó értelmiségiek! Lássatok végre nyitott szemmel! Az alábbiakban közöljük veletek a Magyar Ifjúsági Mozgalom követeléseit, melyekért fiaitok vérüket ontják, melyeknek megvalósítása mindannyiunktól követelése, hogy az országban megvalósuljon a szabad független élet, mindannyiunktól jobbléte."

1. A magyar fiatalság követeli, hogy az MDP kongresszusát azonnal hívják össze, és válasszák meg a párt új központi vezetését!

2. A magyar kormány alakuljon át Nagy Imre elvtárs vezetésével!

3. Gazdaságilag és politikailag teljesen egyenrangú alapon és egymás belügyeibe való be nem avatkozás elvén álló magyar-szovjet-jugoszláv barátság megalakítását.
4. Az összes szovjet csapatok kivonását Magyarországról a magyar békeszerződés értelmében!
5. Általános, egyenlő, titkos választásokat több párt részvételével, új nemzetgyűlési képviselők választásával.
6. A magyar gazdasági élet átszervezését szakemberek bevonásával, és annak keretében a magyar uránium magyar feldolgozását!

Hozzák nyilvánosságra a külkereskedelmi szerződéseket, és vizsgálják felül a tervgazdaságon alapuló gazdasági életet.

7. Az ipari munkásság azonnali normarendezését a létminimum alapján és a munkás autonómia bevezetését az üzemekben.
8. A beszolgáltatási rendszer felülvizsgálását és az egyénileg dolgozó parasztság támogatását.
9. Az összes politikai és gazdasági perek felülvizsgálását, az ártatlanul elítélt politikai foglyok részére a teljes amnesztiát, illetve a hátrányba kerültek rehabilitálását.
10. Legyen nyilvános tárgyalás Farkas Mihály ügyében, és ezzel kapcsolatban vizsgálják ki Rákosi szerepét, valamint a Szovjetunióban igazságtalanul elítéltek, politikai foglyok részére teljes szabadság biztosításával azok hazabocsátását.
11. A néptől idegen cimer helyett a régi Kossuth cimer visszaállítását, március 15. és október 6. nemzeti ünneppé nyilvánítását, új egyenruhát honvédségünknek.
12. Teljes vélemény- és sajtószabadság megvalósítását, a rádión keresztül is, és ennek keretében külön napilap biztosítását az új MEFESZ szervezeteinek. A régi káder anyag nyilvánosságra hozatalát és annak megsemmisítését.
13. Egymásért teljes szolidaritást vállalunk.

Budapest, 1956. október 22. Az új MEFESZ szervezete Egyetemi nagygyűlése.

Zalaegerszeg város ifjúságának követelése:

1. A Megyei Tanács törvénytelen vezetőit azonnal váltsák le, és az újakat azonnal válasszák meg!
2. A szovjet csapatok azonnali visszavonását a megye és az ország területéről.

Zala, október 26. péntek

"Magyarnak lenni" Csengeri Ervin írása:

Magyarnak lenni, szabadon lélegezni, és igazán őszintén, szívből oly fenséges érzés. Ezt, ezt akarjuk, nem többet. Azt akarjuk, hogy őszinte, egyenjogú barátságban éljünk a népekkel. Barátságot akarunk a Szovjetunióval is, de egyenjogú barátságot, egymást megbecsülő barátságot. Élni akarunk emberi jogainkkal, emlékezni népünk dicsőségére,

irni továbbra is magyar történelmet. Törölni könnyel, gyilkossággal teli szégyenletes 10 esztendő, de nem vetjük el 10 esztendőnk szabadságát, nem vetjük el a népi hatalmat, a népi kormányt. Ezt akarunk, magyart, olyant, ki együtt él és érez a néppel, olyant, ki az elhullott hősi vért nemzeti zászlónkra festi, és nem ismeri a hősök vérenek gyalázatát. Hisszük, hogy ilyen időket köszönthetünk, hisszük, hogy nem omlott hiába emberek vére, hisszük, hogy békés munkára ébredünk az ígéretes holnapon, hisszük, hogy boldogabb jövőt formál a magyar nemzet. Az ilyen jövő formálásában egyek vagyunk, egyek a párttal, egyek a kormánnyal, és együtt ismételjük nagy költőnk, Petőfit: "Magyar vagyok el nem hagynám én szülőföldemet, mert szeretem, hön szeretem, imádom gyalázatában is nemzetemet."

Zala, október 27. szombat

Magyar írók és művészek követelése:

Magyarok, fiatalok, követeljük:

1. Az AVH azonnal szüntesse be a tüzet!
2. Teljes amnesztiát a harcolóknak és a katonáknak
3. A szovjet csapatok vonuljanak vissza állomáshelyeikre
4. A rend fenntartását a magyar néphadsereg biztosítsa
5. Nagy Imre azonnal alakítson nemzeti egységkormányt

Álljon új kormány a nemzeti mozgalom élére

6. Minden üzemben válasszák meg a munkástanácsokat

A falu népéhez szólunk /cim/

"...Mit tehet a parasztság most. Sokat tehet! Őrizze meg a nyugalját, és végezze a munkáját. Vesse el a magot, amit jövőre őt arat, ő értékesít, dolgozzon a boldogabb magyar jövődőért, melynek kapuját szélesre tárta október 23-a...."

Új ZALA, november 1.

1. oldal: Balogh Zoltán cikke. Nincs elérhetetlen, ha népről van szó.

....Megszereztünk már sok mindent amiért harcoltunk. Győzött a forradalmunk, győzött nemzetünk szent akarata. Győztek azok a szent célkitűzések, amely leghűbb vágya volt az ország minden becsületes polgárának... Most amikor birtokában vagyunk a megszerzett drága kincseinknek. Az első szónak, a hálaadásnak ifjúságunkhoz kell szólnia. Ők voltak azok, akik azon az október 23-i délutánon elsőnek ragadták meg a fegyvert, hogy örökre és visszavonhatatlanul elseperjék azt a gyilkos és nemzet áruló bandát, az ország éléről, amely csupán a szovjet szuronyok élére támaszkodva tudta keserves 12 esztendeig birtokolni a hatalmat.

Nincs bocsánat a nemzet árulóinak! Nincs bocsánat a gyilkosoknak és jaj ezerszer jaj mindazoknak, akik meg is kísérelnék visszahozni a régit...

Hatalmas erő van ebben a 10 millió magyarban. Ez mutatkozott meg az október 23-án kezdődött szabadságharcunkban. És ha most ugyan azzal a tüzzel, lendülettel, egyiséggel dolgozunk, szabad, független, semleges, mélyen demokratikus hazánk felépítésén, akkor ahogyan nem lehetett kétséges a győzelem forradalmunk célkitűzéseinek eléréséhez, úgy nem lehet és nem lesz kétséges most sem.

Nem lehet kétséges, mert miénk a világ egyik legforradalmibb, hazáját legjobban szerető ifjúsága, és ahol ilyen fiatalok vannak, ott nincs elérhetetlen, ha a népről van szó.

A válogatást Németh Ágnes újságíró készítette a Zalai Hírlap archívumából. Javasolja még felhasználásra az 1989-es kiadású "1956 a sajtó tükrében" c. könyvet.

DÉLZALA

Az MSZMP Ideiglenes városi
Intőbizottsága
és a Városi Tanács lapja

Ára 50 fillér.

Nagykanizsa, 1956. november 10.

1. szám

A városi katonai parancsnok parancsa

Nagykanizsa város területén a közrend és közbiztonság megővése, a város lakóinak ellátása, a termelő munka folytatása érdekében elrendelem:

1. Minden olyan személy, aki jogtalanul hármilyen fegyvert, löszert, vagy robbanóanyagot tart magánál, azt köteles azonnal, de legkésőbb 11. év november hó 10-én 16 óráig a katonai parancsnokságon (Dózsa lakatanyában) vagy a rendőrségen beszolgáltatni. Mindazokat, akik ezen felszólításnak nem tesznek eleget, a fegyvereket nem szolgáltatják be és az ellenőrzés során náluk fegyvert találunk, a hadállapot törvénye szerint felelősségre vonjuk.

A katonai parancsnokság felkéri a város dolgozóit, hogy saját biztonságuk és nyugalomuk érdekében a hatóságoknál jelentse be, ha tudomásuk van valahol jogtalanul tartott fegyverről.

2. További intézkedésig a város utcáin gyalogosok és járművek reggel 6 órától délután 18 óráig közlekedhetnek. 18 órától reggel 6 óráig csak azok közlekedhetnek, akiknek erre engedélyük van.

3. A város területén a vendéglők, kávézók és sörházak naponta délután 17 óráig üzemelhetnek.

4. Szeszkes italok árusítását és kiszolgáltatását üzletekben, vendéglátó üzemekben további rendelkezésig megtiltom. Sört csak étkezés mellé lehet kiszolgáltatni.

5. A házfelügyelők és főbérletkötételesek a rendőrségen bejelenteni azokat a személyeket, akik bejelentkezés nélkül tartózkodnak a városban. A bejelentés elmulasztásáért a muasztókat szigorúan megbüntetem.

6. A házfelügyelők és háztulajdonosok kötelesek a város tisztántartása érdekében naponta reggel 6 óráig a házuk előtti járdát fellelcsolni és tisztázni szőpörni.

Felkérem a város lakosságát, hogy a helyi hatósági szerveknek segítsen a város rendjének és nyugalomának megőrzésében, jelentse be a rendőrségen azokat a személyeket, akik a magyar dolgozó nép érdekeivel ellentétes, hazug híreket terjesztenek.

Figyelmeztetem a város dolgozóit, hogy a kormányrendelet értelmében minden dolgozó legkésőbb jövő hó 10-én köteles a munkahelyén megjelenni és a munkát megkezdeni, mert ellenkező esetben állásáról lemondottnak kell tekinteni és az illető minden jogigényét elveszti. Így tehát mindenkinek saját érdeke, hogy munkát végezzen, de elsősorban a közérdek követeli mindannyiunktól,

hogy a termelés a szállítás minden vonalon meginduljon, mert ha tovább várunk, megáll az élet és szörnyű inséges tél vár ránk. Szeretett hazánk és dolgozó népünk érdekében mindenki álljon a munkahelyére és dolgozzon.

Nagykanizsa, 1956 november 9-én.

Nagykanizsa város
katonai parancsnoka.

Bízatok a kormány programjában

Rónai, Marosán, Dobi beszéde

A magyar munkás-paraszt kormány tagjai, Kádár János miniszterelnökkel az élen, csütörtökön délután 2 óráig lelelték az esküt Dobi István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnöke előtt. Ezzel a kormány törvényes formasságok szerinti is teljes jogú vezetője lett a Magyar Népköztársaságnak.

A kormány egyes tagjai rádióbeszédet mondtak. Beszédet mondott Rónai Sándor keresk. miniszter, aki többek között a következőket mondotta:

— Az elmúlt esztendő alatt nagyon ritkán szólhattam. Ezt a lehetőséget elzárta előlem a Rákosi-klubb, amely lángra lobbantotta hazánk ifjúságának jogos elkeseredését, az elszorított rélmek miatt. Több év-tizedet töltöttem a munkások között. Meggyőződéseim, ha a Rákosi-klubb káros tevékenységének következményeitől megtisztítjuk az országot, újra békés és boldog nép leszünk. Hadd mondjam meg szocialista barátainak, hogy minden vágyam egy békés ország, ahol újra nagy és szép eredményeket érhetünk el.

A továbbiakban rámutatott arra, hogy a magyar ifjúság és a dolgozó nép tüntetését, nemzeti forradalmát az ellenforradalom erői a régi földesuri rendszer visszaállítására akarták felhasználni. Ezt nem lehetett megengedni. A munkás-paraszt kormány azért alakult meg, hogy kivezesse az országot nehéz helyzetéből és a helyes uton vezesse a szocialista építő munkát.

— Vizsgáljátok meg az új kormány

programját. Ifjúság, barátain, magyar testvéreim, és bízatok benne. Induljon meg a békés építő munka a gyárakban, az üzemekben, a földekben. Építsük újra hazánkat, a elhhez kérem minden magyar segítségét — mondotta befejezésül.

Marosán György államminiszter a rend és a közlekedés helyreállításának fontosságát hangsúlyozta. Rámutatott arra, hogy az országban kezd helyreállni a rend, Budapestben azonban még mindig van ellenforradalmi tevékenység.

— Mi a baráti országok segítségét kértük, mert Budapestet éhinség fenyegeti. A határon ezrével állnak az élelmiszer-, gyógyszer-, közszerszállító gépkocsik, ezek rendeltetészerű továbbításához rendet és nyugalmat kell teremteni. Eppen ezért kérem Budapest minden polgárát, hogy a lakosság békéjének helyreállítása érdekében igyekezzen meggátolni azokat az ellenséges megmozdulásokat, amelyek még mindig megtalálhatók Budapestben.

A továbbiakban a fegyverek beszállítására hívta fel a lakosság figyelmét. Felkérte a dolgozókat, hogy segítsék elő a magyar és szovjet katonai rendfenntartók munkáját.

Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke a dolgozó parasztsághoz szólott és kérte a parasztságot, hogy gondoskodjék a munka zavartalan végzéséről és adjon segítséget a kormányának programja mielőbbi maradéktalan megvalósításához.

A Magyar Köztársaság kikiáltása
/Szürös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök beszéde.
Elhangzott a Parlament erkélyéről 1989. október 23-án./

- Honfitársaim! Magyarok a nagyvilágban! Külföldi Barátaink! Az Országházból szólok hazánk lakosaihoz, mindazokhoz, akik szívükön viselik Magyarország sorsát. Azokhoz fordulok, akik határainkon túl megértéssel és rokonszenvvel követik emelkedő utunkat, támogatják népünket a gyökeres változásokat eredményező erőfeszítéseiben. A köztársaság ideiglenes elnökeként e helyről köszöntöm országunk polgárait, külföldi barátainkat. Ünnepelesen bejelentem, hogy az Országgyűlés által módosított alkotmány kihirdetésével a mai naptól, 1989. október 23-tól, országunk államformája és neve: Magyar Köztársaság. Most, a XX. század vége felé közeledvén, a szabad, demokratikus Magyarország megteremtésében a Kossuth Lajos, Károlyi Mihály és Tildy Zoltán nevével összekapcsolódó előző magyar köztársaságok nyomdokain haladunk, s az utóbbi negyven esztendő - különösen az 1956-os októberi népfelkelés és nemzeti függetlenségi megmozdulás - történelmi tanulságaitól indítva, megalkottuk az új köztársaság törvényes alapjait.

- Újabb történelmi szakasz nyitánya ez társadalmunk demokratikus átalakításának útján. Miközben feltárjuk és bevalljuk a múltat, tekintetünket határozottan a jövő felé kell fordítanunk. Eltökélt szándékunk, hogy népünk akarata szerint, amit nemsokára szabad, demokratikus választásokon nyilváníthat ki, végigmegyünk a megkezdett utunkon: a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam lesz, amelyben a polgári demokrácia és a demokratikus szocializmus értékei egyaránt érvényesülnek, amelyben magyar és más nemzetiségű honfitársaink megtalálják számításukat, boldogulásukat, és amelyet biztonságos otthonuknak tekinthetnek. Az új köztársaság felelősséget érez a határainkon kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolataik ápolását.

- A világ haladó és demokratikus vonulatának részeként kívánunk fellépni a nemzetközi szinten, és meggyorsítani hazánk felzárkózását a fejlett gazdaságu országok sorába. Egyszerre fejlesztjük keleti és nyugati kapcsolatainkat, hozzájárulva Európa egységesüléséhez, biztonságának megteremtéséhez és a világ egyetemes problémáinak megoldásához.

- Változatlanul hazánk nemzeti érdekének tekintjük -folytatta Szürös Mátyás -, nagy szomszédunkhoz fűződő kapcsolataink zavartalan és kiegyensúlyozott fejlesztését. Egyidejűleg a másik vezető világhatalommal, az Amerikai Egyesült Államokkal is jó együttműködésre törekszünk. Alapvető érdekünknek tartjuk a jószomszédi viszony ápolását a környező országokkal. Erősíteni kívánjuk a Duna menti népek összefogását és barátságát a kölcsönös tisztelet és megbecsülés jegyében.

- Folytatjuk a nyitás külpolitikáját, aktív résztvevői kívánunk lenni a nemzetközi cserének és együttműködésnek, a gazdaságban és a tudományban, a kultúrában és az emberi jogok érvényesítése terén.

Tisztelt Ünneplő Közönség! Honfitársaim! A hazához és a haladáshoz, a nemzeti összefogáshoz és a demokráciához, s a humanizmushoz fűződő gondolatok és törekvések jegyében mindenkit következetes cselekvésre és kitartó munkára hívok fel, az országnak a jobb jövője érdekében. Csak közös erővel emelhetjük ki az országot a mélyre süllyedésből, és teremthetjük meg a szabadság, a demokrácia és anyagi jólét szellemi feltételeit. Megérdemelné már ez a nép, hogy végre jókedv és bőség legyen a Duna-Tisza táján. Legyen hosszú életű az új Magyar Köztársaság, és boldogabb elődeinél. Végül pedig és legfőképpen azt kívánom e jelen napon is, hogy legyen béke a földön, és legyen békesség az emberek között!

BIBLIOGRÁFIA A KÖZTÁRSASÁG ÜNNEPÉHEZ

1918

- Borsányi György: Októbertől márciusig: Polgári demokrácia Magyarországon, 1919. Bp.: Kossuth, 1988.
- Hajdu Tibor: Károlyi Mihály. Politikai életrajz. Bp.: Kossuth, 1978.
- Jászi Oszkár: Magyar kálvária, magyar föltámadás: A két forradalom értelme, jelentősége és tanulságai. Bp.: M.Hirlap Kv., 1989.
- Jemnitz János - Litván György: Szerette az igazságot. Károlyi Mihály élete. Bp.: Gondolat, 1977.
- Juhász Nagy Sándor: A magyar októberi forradalom története./1918. okt.31-1919. márc.21./ Bp.: Cserépfalvi, 1945.
- Károlyi Mihály: Egy egész világ ellen. /Emlékirat/ Bp.: Gondolat, 1965.
- Károlyi Mihály: Hit, illúziók nélkül. Bp.: Európa. 1982.
- Károlyi Mihály: levelezése 1. 1905 - 1920. Bp.: Akad.Kiadó, 1978.
- Károlyi Mihályné: Együtt a forradalomban + Együtt a száműzetésben. Bp.: Európa, 1978.
- Kende János: Forradalomról forradalomra. Az 1918 - 1919-es forradalmak Magyarországon. Bp.: Gondolat, 1979.
- Krudy Gyula: A Magyar Köztársaság almanachja. Bp.: Zrinyi. 1988.
- "Nem diadal, de legenda....". Emlékezések 1918 - 1919-re. Bp.: Kossuth, 1989.
- Siklós András: A Habsburg - birodalom felbomlása, 1918. A magyarországi forradalom. Bp.: Kossuth, 1987.
- Siklós András: Magyarország. 1918/1919.. Események, képek, dokumentumok. Bp.: Kossuth Kiadó - M. Helikon, 1978.

1946

- Asperján György: Élő történelem: Történelmi montázs 1944 - 1962. Bp.: Móra, 1984.
- Bibó István: Beszélgetések, politikai - életrajzi dokumentumok. Bp.: Kolonel, 1989.
- A felszabadulás utáni történetünkről. Bp.: Kossuth, 1987.
- Föglein Gizella: Mit kell tudni hazánk négy évtizedéről? 1944 - 1984. Bp.: Kossuth, 1985.
- Izsák Lajos: A koalíció évei Magyarországon 1944 - 1948. Bp.: Kozmosz, 1986.
- Magyarország a XX. században. Bp.: Kossuth, 1985.

Magyarország története: Tíz kötetben. Bp. 1984 - 8/1. köt. 1918 - 1919, 1919 - 1945

Vida István: Koalíció és pártharcok 1944 - 1948. Bp.: Magvető, 1986.

Irodalomajánlat az 1956-os Forradalom ünnepéhez

1956: Az Egyesült Nemzetek Szervezete különbizottságának jelentése. Bp.: Hunnia, 1989.

1956 sajtója: Október 23 - November 4.: Napról napra.Válogatás. Bp.: Kolonol, 1989./ Magyar Krónika/

Berki Mihály: Hadsereg vezetés nélkül: 1956. Bp.: M.Média, 1989.

Fekete Sándor: Az 1956-os felkelés okairól és tanulságairól: Fekete Sándor hajdan illegálisan terjesztett írásának első hiteles magyar nyelvű kiadása mai magyarázatokkal. Bp.: Kossuth, 1989.

Fenyvesi Félix Lajos:1956. Versek. Hódmezővásárhely: Petőfi Művel.Közp. 1989.

A forradalom hangja: Magyarországi rádióadások 1956. október 23 - november 9.Bp.: Századvég: Nyilvánosság Klub, 1989. /Századvég füzetek/

Gosztonyi Péter: Föltámadott a tenger..... 1956: A magyar október története. Bp.: Népszava, 1990.

Halottaink, 1956. 2 db Bp: Katalizátor Iroda, 1989.

Kopácsi Sándor: Életfogytiglan. Bp.: Bibliotéka, 1989.

Lomax, Bill: Magyarország, 1956. Bp.: Aura K., 1989.

Egy népfelkelés dokumentumaiból, 1956. Bp.: Tudósítások, 1989.

Oly sok viszály után a forradalom 33. évfordulóján. Amstelveen, Szentendre. Bp.: Fórum, Móricz Baráti Kör, 1989.

Ómolnár Miklós: tizenkét nap, amely...: 1956. október 23 - november 4.: Események, emlékek, dokumentumok. Bp.: Szabad Tér, 1989.

Szücs Miklós: Ezredes voltam 1956-ban a vezérkarnál. Visszaemlékezés. Bp.: Szabad Tér, 1989.

Titkos jelentések: 1956. okt.23.-nov.4. Bp.: Hírlapok. Váll., 1989.

A bibliográfiát Fatér Bernadett tájékoztató könyvtáros készítette. Ő és Kiss Gábor tájékoztató csoportvezető a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban, valamint az MMIK népművelői szívesen segítenek minden érdeklődő kollégának.

KAPOCS

A Zala megyei egyesületek és művelődési otthonok tájékoztatója

Szerkeszti a szerkesztőbizottság

Támogatja a Megyei Művelődési és Ifjusági Központ, a Zalai Horizont, a Népfőiskolai Egyesület, a Zalai Falvakért Egyesület

Kiadja a Megyei Művelődési és Ifjusági Központ

Felelős kiadó: Borosán Gyula igazgató